

În ideea spectaculozității demersului muzical și scenic a fost gândit recitalul tandemului Harry Tavitian (pian, voce, flaut) — Corneliu Stroe (baterie, eufoniu). Sufletul duo-ului, H. Tavitian eludează genuri și stiluri, apelează la componente artistice arhaice de proveniență diversă (armenească, românească, ebraică, americană), integrează evoluției scenice costumație și mișcare ce vădese — toate — dorința de a sonda zone inedite, de muzică și spectacol, noi conexiuni între blues-free și structuri muzicale opuse, diferite. Este adevărat — spectacolele sale pot șoca, pot enerva, pot provoca refuzul unor muzicieni de a-l valida, punctul de pornire (zonele arhaice) și cel de oprire (free-u) nu se află mereu în viabil contact dar (luate ca întreg) recitalurile Tavitian-Stroe sînt o provocare aruncată ascultătorului de a-și reconsidera referințele muzicale. De a-și clătina obișnuințele, uneori cu violență, alături cu o uimitoare gingășie, cu lirism. De altfel, includerea jazzului în forme de spectacol se practică azi pe diferite meridiane, cel mai cunoscut nume fiind „Art Ensemble of Chicago“, grup incitînd și el controverse dar cu un puternic impact asupra publicului și a teoreticienilor.

Revenind la creația și improvizațiile exclusiv muzicale, s-a remarcat la Costinești forma plenară în care au evoluat Dan Ionescu, Tony Kuhn (ghitară) și Ioan Bota (contrabas) — implicați pînă la identificare spiritului de echipă, muzicii elaborate de Eugen Gordi (baterie). Admirabilul simț al construcției muzicale (pe care l-am comentat în paginile revistei „Muzica“ și cu alte ocazii) susține acum improvizații ce descoperă minuțiozitatea șlefuirii sonorității ghitărelor, rafinamentul armonicilor, tensiunea subzistînd implicit sau vizibil în fiecare secvență. Corzile amplificate îi portretizează muzical pe cei ce le dau viață: se conturează astfel sonor mobilitatea, excitabilitatea ritmică, melodismul continuu străbătut de fiori și accente dramatice, expresivitatea ardentă a lui Dan Ionescu, ce-si găsesse consonanțe în calmul, obiectivitatea, melodismul aproape ascetic, economicos al lui Tony Kuhn. Urmărind sensibil frazele melodice și impulsurile ritmice, contrabasul lui Ioan Bota — desi retras aparent în umbra dialogului — revelează urechii atente un desen melodic de mare inspirație, aflîndu-și (precum în compoziția cu același titlu) un *alter ego* în cîntul extraverit, cu trăsături romantice, exorimat și prin sunete vibrante, ce conferă un plus de forță emoțională și profunzime muzicală întregului complex sonor. Fiecare sunet al bateriei lui Eugen Gordi este o notă fiecărui fragment al frazei melodice, acestea intruînd, la rîndul lor, un discurs poetic, un comentariu subtil al replicilor celorlalte instrumente. Toate acumulările tensionale au un sens, o rezolvare spre o nouă frîntură sau frază melodică, conversația celor patru voci fiind o continuă intersanjabilitate de motive și variațiuni ale acestora. Cvartetul Eugen Gordi se află acum în situația de a-și fixa momentul evolutiv în memoria discului. „Electrecord“ ar putea realiza un album discografic de excepție cu înregistrările realizate în acest concert, album care ar revela încă odată valoarea jazzului românesc în context european.

Nu putem încheia fără să menționăm momentul Johnny Răducanu — savuroasa lecție de jazz, măiestra îmbinare de clasic și modern a cîntului său pianistic conturată în liniile melodice și țesătura armonică. Foarte inspirat gestul organizatorilor de a-l sărbători pe muzician cu ocazia împlinirii a cincizeci și cinci de ani de viață, emoționantă manifestarea de simpatie a publicului — moment care a finalizat această ultimă și cea mai reușită ediție a „Zilelor Jazzului“ de la Costinești.

Alexandru VASILIU

O tradițională manifestare artistică: gala de folclor „Tezaur de cîntec și joc românesc“

În stațiunea balneo-climaterică Sărata-Monteoru din județul Buzău s-a desfășurat în perioada 9—17 august 1986 a XI-a ediție a galei folclorice interjudețene „Tezaur de cîntec și joc românesc“, manifestare cultural-artistică tradițională organizată în cadrul Festivalului național „Cîntarea României“ pentru amatorii de spectacole de un asemenea gen și în primul rînd pentru oamenii muncii aflați la odihnă și tratament în această pitorească stațiune, pentru satisfacerea cerințelor estetice-spirituale ale acestora.

Timp de nouă zile, după amiaza, în orele serii, pe scena în aer liber din grădina de vară anume amenajată au evoluat în prezența unui număr apreciabil de spectatori, deosebit de receptivi, opt ansambluri folclorice din județul Buzău și din alte județe invitate: Argeș, Sibiu, Brașov, Tulcea, fiecare cu specificul și personalitatea sa artistică, ansambluri folclorice de multe ori laureate, distinse cu premii și trofee în diverse confruntări republicane și internaționale.

Ne-au atras atenția prin bogăția și varietatea materialului folcloric utilizat, prin cromatica și frumusețea costumelor (îndeosebi a interpretelor dansatori), prin originalitate și păstrarea în stilul specific zonei reprezentate, ansamblul buzoian „Siriul“, „Plaiurile Mioriței“ din Brașov, „Argeșul“ din Curtea de Argeș și „Sălcioara“ din Babadag — Tulcea, formații omogene în structura lor muzical-coregrafică, bine pregătite sub aspect tehnic-interpretativ, cu serioase preocupări pentru promovarea unui folclor de alocă autenticitate și bun gust artistic.

Dacă partea coregrafică a spectacolelor, reprezentată prin punerea în scenă, alături de dansul din zonă, a unor suite coregrafice din principalele vetre folclorice ale țării, din care n-au lipsit dansurile de Făgăraș, Maramureș, Suceava, Oltenia și vigurosul și exuberantul „Căluș“ (element eclectic specific ansamblurilor folclorice, pentru înlăturarea monotoniei în spectacol), a adus coeficientul primordial de atractivitate, o notă aparte se cuvine formațiilor instrumentale, tarafurilor și orchestrelor populare prezente în scenă pe toată durata spectacolelor, independent sau ca formulă de acompaniament pentru dansuri sau soliști vocali și instrumentiști. În general acestea au fost bine constituite, în formulele zonelor din care proveneau, pregătite cu grijă și competență profesională de dirijori calificați, între aceștia menționînd pe Niță Dumitru (Buzău), Petre Munteanu (Brașov), Nicolae Marinescu (Babadag) și Ioan Godei (Curtea de Argeș), foarte atenți coordonatori ai spectacolelor.

Soliștii vocali și instrumentiști integrați ansamblurilor, distribuiți în derularea programelor de spectacol pentru varietate de gen și colorit, deosebit de apreciați de public, s-au remarcat în bună parte prin abordarea unor cîntece valoroase, întregind atribuțiile artistice generale ale ansamblurilor folclorice. Cîteva nume din cei peste douăzeci de soliști audiați s-au impus prin valoarea prezenței în spectacol, prin buna orientare în selecția pieselor de repertoriu, prin puritatea și sensibilitatea glasurilor sau a tonului instrumental, prin atitudine și gest, prin muzicalitate și expresie artistică.

Reținem în primul rînd pe Jenica Bercea, o excelentă cîntăreață, posesoarea unui glas de cristal de mare finețe și eleganță, care s-a detașat și prin repertoriul prezentat, original, autentic redat, în stil specific. Voci frumoase au dovedit deasemenea Mioara Popa (Curtea de Argeș), Elena Sandu (Brașov), Ion

Băicuș (Buzău) și Georgeta Nichifor (Babadag), din grupa instrumentiștilor impunându-se Sandu Vasile (fluier, nai — Buzău), Ionel Stoican (caval — Rîmnicu-Sărat), Ion Cordan (caval-Babadag) și Gheorghe Țintea (taragot — Brașov), cu bună tehnică instrumentală, acuratețe în intonație, expresivitate.

Fără îndoială, trecind peste unele minusuri semnalate în lipsa de originalitate și stil în repertoriul și calitatea vocală a unor soliști, în structura unor orchestre de acompaniament sau în calitatea oarecum îndoielnică a unor suite coregrafice, manifestarea „Tezaur de cîntec și joc românesc” de la Monteoru a însemnat un succes, înscriindu-se pe linia frumoaselor realizări de acest fel în peisajul artistic național.

Compozitorul Vasile Timiș, care a făcut parte din juriul galei, ne declara satisfăcut de calitatea ei: „Am participat cu mult interes la toate edițiile acestei sărbători a folclorului românesc. Țin să subliniez această frumoasă inițiativă a organizatorilor de a invita ansambluri folclorice din diferite zone ale țării care aduc pe scenă frumusețea, bogăția și varietatea dansurilor și muzicii noastre populare. Ca și în alți ani, și anul acesta ansamblurile participante au prezentat spectacole frumoase, încheiate de farmec și vioiciunea specifică artei populare. Dincolo de unele scăderi manifestate în evoluția scenică a unor ansambluri, atât în ce privește latura muzicală cât și cea coregrafică, formațiile de dansuri și soliști vocali și instrumentiști au încântat timp de nouă zile publicul spectator cu evoluțiile lor artistice”.

Meritul principal — încheiem noi — revine organizatorilor acestei tradiționale manifestări, Casei municipale de cultură din Buzău (director: Nicolae Răican), pentru stăruința și eforturile lor, cărora li se cuvin elogiul și mulțumirile noastre.

Gheorghe C. IONESCU

DISCUL

Confesiuni în limbajul Jazzului

Devenit în ultimii ani un adevărat creuzet spre care converg stiluri, forme și genuri muzicale ce par a-i fi străine, jazzul poate fi o materie muzicală sau doar sonoră insolită, ratînd calea de acces spre public, intrînd în impasul pe care nu l-a putut evita, spre exemplu, genul cameral contemporan — tributar deseori construcțiilor formale și căutărilor sonore ce îngăduesc sau anihilează total simțirea vie, autentică, spontană. Cu toate că doritor de o muzică de jazz modernă în spirit și sonoritate, capabil să accepte și noutățile de limbaj mai greu accesibil, publicul prezent seri la rînd în sala în care se derulează un festival de profil va reacționa totdeauna pozitiv atunci cînd melodică inspirată, chiar înveșmîntată în armonii elaborate va exprima fidel bucuria și nevoia de a împărtăși auditorului exuberanța sau angoasa, stările de lumină sau de tristețe. Jazzul devine astfel o confesiune, un canal de comunicare direct, lipsit de distorsiuni. Asemenea gînduri și sentimente trezește de fiecă dată întîlnirea cu muzica lui Johnny Răducanu. Amintindu-și epoca ragtime-ului dominată de Scott Joplin, stilul pianistic sprintar-spiritual al lui Fats Waller, redînd cu o mai acută dar nicicum retorică melancolie celebrul „Round about midnight” de Thelonius Monk, sonorizînd „viziuni fugitive” în armonii fulgurante pe claviatura pianului, transpunînd în limbajul jazz-ului melos, ritm și etos autentic românesc — Jonny Răducanu rămîne consecvent stilului propriu ce înmănușează gustul rafinat al armoniei, originalitatea temelor, născute din talent și înțelegere profundă a spiritului jazzului și a muzicii tradiționale românești.

Aceste date esențiale ale personalității muzicianului apar cu sporită pregnanță la audierea celui de-al treilea disc din ciclul „Confesiuni” (editat de Electrecord în seria „Jazz” nr. 21). Cu excepția unei singure incizii, în care J. Răducanu aduce un „Omăgiu jazzului” — artă căreia i s-a dedicat „trup și suflet” o viață întreagă —, toate piesele discului sînt compoziții originale ce-i aparțin, vîdînd o nesecată creativitate, o matură și subtilă convertire a elementelor folclorului românesc la datele de limbaj proprii genului muzical pe care îl practică. Înfăptuit pe bazele unei profunde înțelegeri și capacități de exprimare a modalismului autohton și a specificității melodicoritmice a jazzului, contactul cu muzica lui Enescu, cu locurile, cu pianul maestrului de la Tescani a dat naștere unor teme deosebit de inspirate, ce reflectă (ca și improvizațiile corespunzătoare) trăsăturile melodice proprii muzicii lăutărești, interpretarea pianistică făcînd aluzie certă la stilul de cînt și timbrul inconfundabil al țambalului (*Cîntecul codrului*, *Nocturnă*). Deși influențe ale folclorului orășenesc de la noi s-au resimțit uneori de-a lungul timpului mai îngroșat decît se cuvenea în interpretările unora dintre jazzmenii noștri, trebuie subliniat că bunul gust, experiența, simțul măsurii, al echilibrului de care dă dovadă mereu Johnny Răducanu au ca rezultat teme și improvizații ce păstrează parfumul melodicii lăutărești, eliminînd orice element străin de artă autentică, legînd-o cu un admirabil rafinament (în cadrul aceleiași piese) de secvențe ce-și reclamă trama armonică din contextul jazzului modern. Ca și în cazul precedentelor confesiuni discografice, muzicianul se dovedește un estet al armoniei, implicînd desfășurării sonore pe verticală consonanțele clasicismului jazzului și efectele coloristice ale cromiei de sorginte debussistă. Dacă armonia (element fundamental al jazzului) mai pare a fi încă neglijată în favoarea formulelor ritmice și melodic-improvizatorice facile la care recurg destui instrumentiști de pretutindeni, iată că Johnny Răducanu perpetuează, înobilează cîntul melodic cu înlănturi armonice prețioase în cel mai bun sens al cuvîntului (*Amintirea*, *Reverie* etc). Și pentru că prin „cînt” am ajuns la elementul melodic al creației protagonistului, se cuvine evidențiat numărul sporit (comparativ cu anterioarele discuri de pian solo) al temelor de mare inspirație, ce se impregnează cu ușurință memoriei, fie că e vorba de subiecte melodice vioaie, expuse în ritm pregnant (*Dansul horbotei*) fie că e vorba de balade și songuri în care tema melodică — întrupată din poezie, noblețe, sinceritate și tristețe ades transformată în dramatism — dobîndește calități ce o plasează în contextul celor mai frumoase compoziții de acest gen existente pînă acum (*Octombrie song*, *Nocturnă*). Mai mult decît precedentele confesiuni, ultimile oferite cu generozitate publicului au un pronunțat caracter atractiv: farmecul melodic, feeria armonică, savoarea jocului pianistic (cu acel caracteristic rubato aducînd surpriză și expresivitate cîntului melodic) — toate acestea lasă celui ce ascultă o profundă impresie, captivîndu-l.

Nu știm ce ne va oferi muzicianul pe viitorul album discografic; dar știm că pe parcursul celor trei decenii de prezentă creație, incitantă în domeniul jazzului, Johnny Răducanu a compus multe teme înscrise patrimoniului de perenă valoare, a înregistrat sute de piese de muzică ușoară, și, mai ales, de jazz (în calitate de contrabasist — considerat ani la rînd cel mai bun, un virtuos al instrumentului în jazzul românesc) încît s-ar cuveni o antologie pe disc a celor mai frumoase creații și interpretări ale sale — premiul acordat de A.T.M. pe anul 1985 „pentru impunerea valorilor originale ale jazzului românesc” fiind în acest sens un argument în plus. Să sperăm că timpul ne va aduce, într-o nu prea îndepărtată zi, acest dar.

A. V.